

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою юридичного факультету
ДВНЗ «УжНУ»
Протокол № 8 від «05» лютого 2026 р.

**КАФЕДРАЛЬНИЙ КАТАЛОГ ВИБІРКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
на 2026 – 2027 навчальний рік**

Розглянуто на засіданні
кафедри теорії та історії держави і права
Протокол № 8 від «27» січня 2026 р.

УЖГОРОД 2026

З М І С Т

	ВСТУП	3
<i>Дисципліни для вибору здобувачами на другий рік навчання</i>		
<i>3-4 семестри</i>		
1.	Інституційна характеристика сучасної держави	4
2.	Теорія міжнародного права	6
<i>Дисципліни для вибору здобувачами на третій рік навчання</i>		
<i>5-6 семестри</i>		
3.	Європейські стандарти права на справедливий суд	8
4.	Основи конфліктології	10
5.	Права людини в умовах особливого правового режиму	14
<i>Дисципліни для вибору здобувачами на четвертий рік навчання</i>		
<i>7-8 семестри</i>		
6.	Актуальні проблеми розвитку правової системи	17
7.	Мова права	20

ВСТУП

Відповідно до розділу X статті 62 Закону України «Про вищу освіту» (№ 1556-VII від 01.07.2014 р.), вибіркові дисципліни – дисципліни вільного вибору студентів для певного рівня вищої освіти, спрямовані на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю. Обсяг вибірових навчальних дисциплін становить не менше 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для відповідного рівня освіти. Каталог містить анотований перелік дисциплін, які пропонуються для обрання здобувачами вищої освіти згідно з навчальним планом відповідно до Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін в ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Затвердженим рішенням Вченої ради ДВНЗ УжНУ, протокол № 2 від 03.03.2020 р.). Здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти обирають дисципліни згідно з навчальним планом в строки, визначені Положенням про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін в ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Обсяг кредитів, які виділені на засвоєння матеріалу вибірових дисциплін та форми контролю визначено Наказом ректора «Про формування освітніх програм та навчальних планів згідно із затвердженими стандартами вищої освіти».

Для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

- здобувачі 1 курсу обирають дисципліни для другого року навчання;
- здобувачі 2 курсу обирають дисципліни для третього року навчання;
- здобувачі 3 курсу обирають дисципліни для четвертого року навчання.

Вибір навчальних дисциплін здобувачем вищої освіти створює умови для досягнення таких цілей: - забезпечення формування здобувачами вищої освіти індивідуальної освітньої траєкторії в межах освітньої програми та реалізації принципів студентоцентрованого навчання і викладання; - поглиблення професійних знань та здобуття додаткових спеціальних фахових компетентностей в межах обраної освітньої програми; - здобуття загальних та загально-професійних компетентностей в межах спеціальності, споріднених спеціальностей певної галузі знань; - ознайомлення з сучасними науковими дослідженнями в інших галузях знань; - розширення та поглиблення результатів навчання за загальними компетентностями.

Відповідно до цілей, здобувачу вищої освіти пропонується реалізувати свій вибір наступними шляхами:

1) шляхом вибору однієї дисципліни із переліку вибірових дисциплін фахового або соціогуманітарного спрямування навчального плану освітньої програми, на якій навчається здобувач (здобувачу пропонується на навчальний рік перелік із кількох альтернативних дисциплін, з яких він обирає одну);

2) вибору дисципліни із каталогу вибірових дисциплін Університету, до якого входять дисципліни світоглядного характеру та професійно-орієнтовані дисципліни різних спеціальностей, запропоновані кафедрами для набуття та розвитку здобувачами соціальних навичок (soft skills).

**Дисципліни для вибору здобувачами на другий рік навчання
3-4 семестри**

Інституційна характеристика сучасної держави

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, семінарські заняття
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поняття та ознаки інститутів сучасної держави; - структуру інституційної системи держави; - механізми інституціоналізації державної влади; - вплив глобалізації та діджиталізації на державні інститути; - взаємозв'язок держави та соціальних інститутів. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати інституційну структуру конкретної держави; - визначати ефективність функціонування державних інститутів; - застосовувати інституційний підхід до правових явищ; - здійснювати порівняльно-правовий аналіз інститутів різних держав; - оцінювати вплив цифровізації на державне управління.
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (перелік тем):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інституційна характеристика сучасної держави» система України» є формування у студентів, як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів, на основі сучасних досягнень правової науки необхідного базису знань та системне уявлення про структуру, принципи функціонування та особливості розвитку правової системи України; забезпечити розуміння національних джерел права, галузевої побудови законодавства, ролі органів державної влади та правозастосовчих механізмів; розвинути навички аналізу правових норм, орієнтації в системі українського права та здатність застосовувати набуті знання в практичній діяльності й у процесі подальшого правничого навчання.

Тема 1. Історична еволюція інститутів держави

Додержавні форми організації влади (родоплемінні структури). Первинні політичні інститути. Формування держави як інституту. Інститути традиційного суспільства. Перехід до сучасної держави. Еволюція функцій держави.

Тема 2. Історія становлення інституційного підходу

Передумови виникнення інституціоналізму. Класичний інституціоналізм (соціологічний та правовий). Розвиток інституційної теорії у ХХ ст. «Новий інституціоналізм» (синтез підходів). Вплив соціології, економіки та політології на формування інституційного підходу.

Тема 3. Інституційний підхід у дослідженні держави

Поняття інституційного підходу. Генеза інституціоналізму. «Новий інституціоналізм». Методологія дослідження інститутів держави. Міждисциплінарний характер інституційної теорії.

Тема 4. Поняття та ознаки інститутів сучасної держави

Поняття соціального інституту. Інститут держави як правова категорія. Ознаки інститутів сучасної держави. Структура інституту (нормативний, організаційний, функціональний, суб'єктний елементи).

Тема 5. Інституційна система сучасного суспільства

Архітектура сучасного соціуму. Основоположні соціальні інститути. Роль держави як ключового інституту. Віртуальні інститути та цифрове середовище.

Тема 6. Інституційна структура сучасної держави

Система інститутів держави. Класифікація інститутів. Інститути державної влади. Інститути громадянського суспільства.

Тема 7. Інститути держави в умовах глобалізації

Глобалізаційні процеси. Наддержавні інститути. Взаємодія держави з міжнародними організаціями. Трансформація суверенітету.

Тема 8. Діджиталізація та інститути сучасної держави

Електронне урядування. Віртуальні інститути. Цифрова демократія. Вплив технологій на державну владу.

Тема 9. Демократія, легітимність та інститути держави

Інститути демократії. Легітимність державної влади. Роль інститутів у забезпеченні прав людини. Інституційні гарантії прав і свобод.

Тема 10. Перспективи розвитку інституційної системи держави

Інституційні реформи. Інституційна довіра. Трансформація сучасної держави. Україна в умовах інституційних змін.

Теорія міжнародного права

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія держави і права, Історія держави і права зарубіжних країн, Юридична деонтологія, Конституційне право
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - юридичну природу та особливості міжнародного права; - систему та джерела міжнародного права; - суб'єктів та об'єкти міжнародно-правових відносин; - основні принципи міжнародного права (jus cogens); - механізми реалізації та імплементації міжнародно-правових норм у національне законодавство. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сприймати, відтворювати та аналізувати міжнародно-правові акти; - знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних міжнародних джерел; - чітко обґрунтовувати власну позицію щодо актуальних проблем міжнародного правопорядку; - правильно застосовувати норми міжнародного права у практичній діяльності..
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (перелік тем):

Мета навчальної дисципліни: формування у здобувачів освіти системи теоретичних знань про міжнародне право як особливу систему юридичних норм, а також навичок практичного застосування міжнародно-правових стандартів у професійній діяльності.

Тема 1. Поняття та юридична природа міжнародного права.

Визначення, функції та специфіка міжнародного права як особливої правової системи.

Тема 2. Джерела міжнародного права.

Міжнародний договір, міжнародний звичай, загальні принципи права та допоміжні засоби визначення правових норм.

Тема 3. Основні принципи міжнародного права.

Юридичний зміст та значення принципів, закріплених у Статуті ООН.

Тема 4. Суб'єкти міжнародного права.

Правосуб'єктність держав, міжнародних організацій та народів, що борються за незалежність.

Тема 5. Співвідношення міжнародного та внутрішньодержавного права.

Теорії співвідношення та механізми імплементації норм у національну правову систему.

Тема 6. Реалізація норм міжнародного права.

Поняття, форми реалізації (дотримання, виконання, використання) та міжнародно-правовий контроль.

Тема 7. Міжнародно-правова відповідальність.

Поняття, підстави та види відповідальності суб'єктів міжнародного права за правопорушення.

Тема 8. Суб'єкти міжнародного права.

Держави як основні суб'єкти міжнародного права. Правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій та народів, що борються за незалежність. Міжнародно-правовий статус індивіда та недержавних учасників міжнародних відносин (транснаціональних корпорацій, міжнародних неурядових організацій тощо).

Тема 9. Право міжнародних договорів.

Поняття, види та форма міжнародних договорів. Порядок укладення, набуття чинності, тлумачення та припинення дії міжнародних угод. Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р.

Тема 10. Мирне розв'язання міжнародних спорів.

Поняття та класифікація міжнародних спорів. Система засобів мирного розв'язання спорів згідно зі Статутом ООН: переговори, медіація, арбітраж та судове врегулювання. Роль Міжнародного Суду ООН.

**Дисципліни для вибору здобувачами на третій рік навчання
5-6 семестри**

Європейські стандарти на справедливий суд

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	3
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	Конституційне право
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття, кейс-стаді
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Теоретичні засади конституційної юрисдикції (поняття, функції, моделі); - Порядок функціонування Федерального конституційного суду Німеччини та Конституційної ради Франції; - Основні характеристики конституційного правосуддя у Італії, Іспанії, Польщі, Чехії, Австрії, Угорщини, Словаччини; - Сутність індивідуальних механізмів доступу до конституційного правосуддя (зокрема, конституційна скарга та пріоритетне питання конституційності); - Роль та юрисдикцію ЄСПЛ та Суду ЄС у контексті конституційного контролю; - Гарантії незалежності суддів конституційних судів; - Особливості української моделі конституційної юрисдикції. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Порівнювати моделі конституційного контролю у країнах Європи; - аналізувати рішення конституційних та наднаціональних судів, у тому числі ЄСПЛ і Суду ЄС; - критично інтерпретувати положення законодавства про конституційне судочинство; - працювати з первинними джерелами – законами, судовими рішеннями тощо; - формулювати аргументовані позиції щодо реформування

	конституційної юрисдикції в Україні.
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (перелік тем):

Мета курсу: Ознайомити студентів з основними моделями конституційного контролю в європейських державах, порівняти їх інституційну структуру, повноваження, процедури, а також показати роль конституційних судів у захисті прав людини.

Тема 1. Теоретичні засади конституційного контролю.

Генезис конституційного правосуддя. Поняття, функції конституційного контролю. Типологія європейських моделей.

Тема 2. Системи конституційного контролю: компаративний огляд.

Критерії порівняння (інститути, повноваження, процедура, суб'єкти звернення). Суди – контрольні органи (приклад Франції, частково Італії) та суди – захисники прав (приклади Німеччини, Іспанії, Польщі, України).

Тема 3. Німеччина: Федеральний конституційний суд.

Структура, повноваження та роль ФКС. Конституційна скарга як засіб захисту прав. Прецедентна роль рішень ФКС.

Тема 4. Франція: Конституційна рада та її еволюція.

Особливості французької моделі. Реформа 2008 року та поява пріоритетного питання конституційності (QPC). Практика Конституційної ради у сфері прав людини.

Тема 5. Інші європейські моделі (Італія, Іспанія, Польща, Чехія, Австрія, Угорщина, Словаччина)

Порівняння процедур, складу та ролі. Приклади значущих рішень.

Тема 6. Європейський суд з прав людини.

Взаємодія з національними судами. Доктрина субсидіарності. Вплив рішень ЄСПЛ на конституційне правосуддя.

Тема 7. Суд Європейського Союзу та конституційні виклики інтеграції.

Принцип примату права ЄС: витоки, зміст і практика застосування. Правові системи держав-членів та право ЄС: взаємодія. Роль Суду ЄС у наднаціональному правопорядку.

Тема 8. Конституційна юрисдикція в Україні.

Правовий статус КСУ. Конституційна скарга: суб'єкти звернення, процедура, ефективність. Перспективи вдосконалення інституту конституційної скарги.

Тема 9. Правові та інституційні гарантії незалежності органів конституційної юрисдикції.

Порядок обрання/призначення. Строк повноважень. Ротація. Несумісність. Відкритість процедур. Проблематика окремих думок, прозорості та довіри суспільства.

Тема 10. Конституційні суди в умовах надзвичайних станів.

Роль судів у періоди надзвичайних станів. Судова оцінка обмежень прав людини в умовах надзвичайних станів. Контроль за надзвичайними повноваженнями.

Основи конфліктології

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:</p> <p style="text-align: center;">знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> • методологічні засади юридичної конфліктології; • характеристику юридичного конфлікту як соціального феномена; • класифікацію юридичних конфліктів; • структуру юридичних конфліктів; • динаміку юридичних конфліктів; • сутність, походження та практичну спрямованість теорій розгортання юридичного конфлікту • зміст управління юридичними конфліктами; • форми та механізми врегулювання юридичних конфліктів; • квазіюридичні методи врегулювання юридичних конфліктів; • психологічні особливості поведінки особистості в умовах юридичного конфлікту; • технології ефективного спілкування та раціональної поведінки юриста в конфлікті. • принципи й основні правила ділової і наукової полеміки юристів. <p style="text-align: center;">вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно вивчати визначений навчальний матеріал; • аналізувати зміст та структуру юридичного конфлікту; • прогнозувати, запобігати, врегулювати юридичні конфлікти; • використовувати технології ефективного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті;

	<ul style="list-style-type: none"> • проводити переговори з вирішення юридичних конфліктів та суперечностей; • правильно застосовувати свої знання в юридичній практиці; • застосовувати методики психологічного захисту в конфліктних ситуаціях; • виявляти чинники соціальних конфліктів в трудовому колективі, організації, розробляти конкретні рекомендації щодо управління різними видами конфліктів; • розробляти психопрофілактичні засоби запобігання міжособистісних і міжгрупових конфліктів за рахунок підвищення соціально-психологічної компетентності членів групи; • проводити соціально-психологічні тренінги розвитку комунікативних навичок, умінь аналізувати та розв'язувати конфліктні ситуації; • знати методи урегулювання та розв'язання специфічних конфліктів різних рівнів у діяльності колективів; • вміти вивчати й узагальнювати психологічні, економічні та юридичні проблеми, причини їх виникнення у колективі для надання рекомендації щодо їх розв'язання; • використовувати медіацію в психолого-педагогічній, економічній та юридичній практиці; • вести науковий пошук нових форм і способів локалізації юридичних конфліктів. • вести дискусії на належному рівні; • грамотно висловлюватися і аргументовано обґрунтовувати свою точку зору щодо проблем юридичної конфліктології; вільно оперувати поняттями і категоріями юридичної конфліктології; • культурно поводитися у спілкуванні, дотримуватись правил етикету; • виявляти у законодавчій базі ідеї, принципи, світоглядні позиції, які дозволяють регулювати юридичним конфліктом, долати його на різних рівнях професійної взаємодії; • застосовувати знаннєвий та методологічний інструментарій юридичної конфліктології у повсякденній професійній діяльності.
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (перелік тем):

Метою основ конфліктології як навчальної дисципліни є розвиток та формування у студентів та слухачів готовності до професійної діяльності; ознайомити здобувачів з основними положеннями загальної теорії юридичної конфліктології, допомогти усвідомити сутність такого соціального феномену як конфлікт та значення конфліктології для майбутньої професії юриста, пізнати специфіку знань та поглядів на конфлікт, дізнатися про найвищі

досягнення класичної і сучасної конфліктології, розвиток критичного мислення майбутніх фахівців права, досягнення соціокультурних основ конфлікту й вироблення на цій основі комплексу умінь і навичок професійної діяльності, підвищити методологічну і методичну підготовку майбутніх юристів до дій у конфліктних ситуаціях; засвоїти в повному обсязі навчальну програму, сформувати самостійність як особистісну рису та важливу професійну якість, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність, формування світоглядних орієнтирів та моральних засад діяльності майбутніх юристів у відповідності із високими зразками моралі і права.

Курс має практичне спрямування: він готує студентів до активного практичного застосування отриманих знань і умінь під час проходження практики у різних юридичних установах і організаціях та їх безпосередню підготовку до майбутньої юридичної професійної діяльності.

Тема 1. Конфліктологія як наука та навчальна дисципліна. Конфлікт як соціальний феномен.

Конфліктологія як наука. Об'єкт і предмет конфліктології. Напрями дослідження конфліктології (філософсько-соціальний, організаційно-соціологічний, індивідуально-психологічний). Специфіка науки та методи дослідження конфліктології. Накопичення знань про конфлікти (Стародавній світ, Середньовіччя, епоха Відродження). Становлення конфліктології як науки (Новий час, XIX – початок XX ст.). Сучасні концепції конфліктів (Л. Козер, Р. Дарендорф, К.Боулдінг). Поняття конфлікту та його сутнісні характеристики.

Тема 2. Юридична конфліктологія як наука і навчальна дисципліна. Методологічні засади юридичної конфліктології.

Поняття, сутність і призначення юридичної конфліктології, об'єкт і предмет вивчення. Зв'язок юридичної конфліктології з іншими науками. Ключові проблеми юридичної конфліктології. Функції й завдання юридичної конфліктології. Значення вивчення конфліктології для юриста. Взаємозв'язок юридичної конфліктології з іншими загальнотеоретичними та спеціально-юридичними науками.

Тема 3. Юридичний конфлікт як різновид соціального конфлікту. Поняття й аналітика юридичного конфлікту

Структура юридичного конфлікту і його ключові відмінності від соціального конфлікту. Причини виникнення конфліктів. Теорії механізмів виникнення конфліктів (за формулами «А», «Б», «В»). Конфліктогени та їх класифікація. Динамічна модель юридичного конфлікту. Етапи і фази конфлікту. Циклічність фаз юридичного конфлікту. Співвідношення фаз і етапів конфлікту залежно від можливості його розв'язання. Поводження людей у конфлікті.

Тема 4. Типологія та класифікація юридичних конфліктів. Сфери розгортання юридичних конфліктів.

Основні закономірності та передумови розвитку юридичного конфлікту як соціального явища. Типи конфліктних ситуацій та причини їх виникнення. Внутрішньо-особисті конфлікти та конфлікт інтересів. Міжособистісні конфлікти. Причини міжособистісних конфліктів в юридичній площині. Класифікація міжособистісних юридичних конфліктів. Керування міжособистісними і груповими юридичними конфліктами. Міжгрупові юридичні конфлікти. Основні причини групових юридичних конфліктів. Форми прояву і способи вирішення міжгрупових конфліктів. Особливість динаміки юридичних конфліктів в залежності від правової галузі та специфічної сфери їх розгортання.

Тема 5. Характеристика окремих видів юридичних конфліктів.

Класифікація юридичних конфліктів за різними критеріями. Етапи юридичного конфлікту. Співвідношення фаз і етапів юридичного конфлікту. Причини та динаміка юридичних конфліктів. Джерела, ознаки та напрями розвитку юридичних конфліктів у

просторі юридичної комунікації. Структура та динаміка юридичного конфлікту. Формули конфліктів. Типи конфліктогенів. Юридичні конфлікти в міжнародній площині.

Тема 6. Соціально-правові технології попередження юридичних конфліктів. Управління конфліктами.

Принципи і методи управління конфліктами. Структурні методи управління конфліктами. Технології врегулювання конфліктів. Консенсусні технології вирішення конфліктів. Конфліктний медіаторинг.

Тема 7. Теорія та практика вирішення юридичних конфліктів. Юридичні способи розв'язання конфліктів.

Переговори й посередництво у конфліктних ситуаціях. Сутність переговорів та умови їх застосування. Стратегії переговорів: позиційні переговори (на боротьбу) та принципові переговори (на співробітництво). Аналіз етапів переговорного процесу: підготовчий етап (підготовка до початку переговорів; початковий етап (уточнення інтересів і позицій); дискусійний етап (пошук компромісного рішення); завершальний етап (підведення підсумків). Посередництво у конфліктній ситуації. Роль посередника та вимоги до нього. Правила та методи посередника. Процесуальні способи вирішення конфлікту. Судовий процес як спосіб вирішення конфліктних ситуацій.

Тема 8. Окремі аспекти вирішення та попередження юридичних конфліктів

Різноманітність змісту правових конфліктів та різні способи і форм їх розв'язання. Концептуальний аспект розв'язання правових конфліктів. Організаційні і процедурно-процесуальні елементи запобігання юридичних конфліктів. Система юрисдикції, як організаційно-процесуальний елемент вирішення правових конфліктів. Принцип владно-примусового розв'язання правових конфліктів. Система альтернативного розв'язання юридичних конфліктів: компроміс, переговори, посередництво (медіаторство), третейський суд.

Тема 9. Особистість правника (юриста) в умовах конфлікту.

Загальні вимоги до юристів. Типові риси юристів, як прояв високої кваліфікації та компетентності в питаннях врегулювання юридичних конфліктів. Якості прокурора та його помічника, необхідні для управління юридичними конфліктами. Якості адвоката. Взаємодія адвоката з підзахисним, суддею, слідчим, прокурором. Основні якості юрисконсульта.

Тема 10. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки юриста в конфлікті

Критика у професійній комунікації юриста. Реакція на критику та застосування її у практичній діяльності: особливості та об'єктивні вимоги. Прийоми зменшення негативного впливу критичних зауважень. Конструктивна і деструктивна критика. Особливості маніпулятивної поведінки. Типи маніпуляторів. Способи подолання маніпулятивної поведінки. Сутність керування юридичними конфліктами. Діагностика конфліктів. Найновіші методи регулювання юридичних конфліктів.

Права людини в умовах особливого правового режиму

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	2
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - здійснювати пошук інформації з різноманітних джерел з метою встановлення всіх обставин аналізованої проблеми; - основні положення та поняття щодо прав людини в умовах особливого правового режиму; - проблемні питання правозастосовчої діяльності; Уміти: - давати оцінку правомірності заходам, які вживає держава в умовах особливого правового режиму, зокрема пандемії; - чітко обґрунтовувати власну позицію щодо проблематики прав людини в умовах особливого правового режиму; - формулювати власні висновки щодо особливостей та обмежень прав людини в умовах особливого правового режиму на основі аналізу правових норм; - працювати з матеріалами судової практики; - аналізувати правові ситуації, формулювати відповідні висновки практичного характеру; - аналізувати першоджерела та вторинні джерела інформації; - правильно застосовувати свої знання в юридичній практиці.
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (перелік тем):

Метою основ прав людини в умовах особливого правового режиму як навчальної дисципліни є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про механізми захисту прав людини під час дії особливих правових режимів, а також в розвитку навичок аналізу та практичного застосування відповідних норм права.

Тема 1. Права людини: поняття та ознаки

Права людини є фундаментальними правами та свободами, що належать кожній особі від

народження. Вони включають громадянські, політичні, економічні, соціальні та культурні права. Основні ознаки прав людини - це їх універсальність, неподільність та рівність, що означає, що всі люди мають право на рівне використання цих прав без дискримінації. Ці права закріплені в міжнародних документах, таких як Загальна декларація прав людини, та в національних конституціях.

Тема 2. Поняття особливого правового режиму

Особливий правовий режим встановлюється у випадках, коли звичайні правові механізми є недостатніми для захисту національної безпеки чи громадського порядку. Такий режим може включати воєнний стан, надзвичайний стан або стан пандемії. Введення особливого правового режиму дозволяє державі тимчасово обмежувати деякі права та свободи громадян для забезпечення стабільності та безпеки. Кожен тип режиму має свої специфічні підстави та процедури введення.

Тема 3. Поняття воєнного та надзвичайного стану: особливості

Воєнний стан вводиться у разі зовнішньої агресії або загрози нападу на країну і передбачає мобілізацію військових та ресурсів для захисту держави. Надзвичайний стан, навпаки, вводиться у разі серйозних внутрішніх загроз, таких як масові заворушення, природні катастрофи або пандемії. Основні відмінності між цими режимами полягають у масштабі обмежень прав громадян та залученні військових сил.

Тема 4. Поняття пандемії

Пандемія – це поширення нової інфекційної хвороби, яка охоплює великі території та вражає значну кількість людей у всьому світі. Вона відрізняється від епідемії своїм глобальним характером. Прикладами пандемій є грип 1918 року (іспанка), пандемія ВІЛ/СНІД та COVID-19. Пандемії мають серйозні наслідки для здоров'я населення, економіки та соціальної стабільності.

Тема 5. Основні джерела та аргументи на користь обов'язкової вакцинації

Обов'язкова вакцинація базується на міжнародних та національних правових актах, які регулюють охорону здоров'я. Аргументи на користь вакцинації включають захист громадського здоров'я, колективний імунітет та запобігання поширенню небезпечних хвороб. Приклади успішної вакцинації включають ліквідацію віспи та контроль над поліомієлітом. Вакцинація є ефективним способом захисту населення від інфекційних захворювань.

Тема 6. Обмеження здійснення прав людини в умовах особливого правового режиму

Обмеження прав людини можливі в умовах, коли це необхідно для захисту національної безпеки, громадського порядку або здоров'я населення. Законодавчо визначені підстави та межі таких обмежень, щоб запобігти зловживанням владою. Прикладами обмежень є карантинні заходи, комендантська година, та обмеження на зібрання. Важливо, щоб такі обмеження були пропорційними та тимчасовими.

Тема 7. Втручання до прав людини. Тест на пропорційність державного втручання

Втручання до прав людини має відповідати критеріям необхідності та пропорційності. Тест на пропорційність включає перевірку легітимної мети втручання, наявності менш обмежувальних засобів та баланс між досягненням мети та обмеженням прав. Цей тест використовується судами для оцінки законності державних дій. Приклади тесту на пропорційність зустрічаються у практиці Європейського суду з прав людини.

Тема 8. «Необхідно у демократичному суспільстві»

Принцип «необхідно у демократичному суспільстві» вимагає, щоб обмеження прав людини були виправданими та відповідали потребам суспільства. Цей принцип включає аналіз законності, необхідності та пропорційності обмежень. Європейський суд з прав людини часто застосовує цей принцип у своїх рішеннях, забезпечуючи баланс між індивідуальними правами та суспільними інтересами. Прикладом є обмеження свободи слова для захисту національної

безпеки.

Тема 9. Методи впровадження вакцинації у країнах Європи

Європейські країни застосовують різні підходи до впровадження вакцинації, включаючи обов'язкові та добровільні програми. Деякі країни, такі як Італія та Франція, ввели обов'язкову вакцинацію для дітей. Інші країни, як Німеччина, заохочують вакцинацію через інформаційні кампанії та економічні стимули. Ефективність різних методів залежить від рівня довіри населення до системи охорони здоров'я та культурних особливостей.

Тема 10. Особливості впровадження правового режиму протидії COVID-19 в Україні

Україна запровадила низку законодавчих та адміністративних заходів для протидії COVID-19, включаючи карантинні обмеження, обов'язкове носіння масок та соціальне дистанціювання. Було прийнято спеціальні закони та постанови уряду для регулювання цих заходів. Проте, ефективність впроваджених заходів зіткнулася з викликами, такими як недостатня медична інфраструктура та недовіра частини населення. Аналіз цих заходів дозволяє зрозуміти сильні та слабкі сторони правового режиму в умовах пандемії.

**Дисципліни для вибору здобувачами на четвертий рік навчання
7-8 семестри**

Актуальні проблеми розвитку правової системи України

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	немає
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, семінарські заняття
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - поняття, структуру та функціонування правової системи України; - особливості сучасної трансформації правової системи в умовах війни, євроінтеграції та цифровізації; - сутність та юридичний статус публічної влади, органів державної влади та місцевого самоврядування; - ключові проблеми українського державного правління, територіального устрою та політичної системи; - значення нормативної бази (Конституція, закони, міжнародні договори) як фундаменту правової системи. - сучасні тенденції реформування адміністративного устрою, судової системи та боротьби з корупцією. <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аналізувати стан та основні виклики правової системи України з урахуванням суспільно-політичних змін; - ідентифікувати проблемні аспекти в організації публічної влади та пропонувати шляхи їх вирішення; - оцінювати ефективність реформ у сфері правосуддя, управління, територіального устрою; - застосовувати положення законодавства до вирішення конкретних правових кейсів; - порівнювати правову систему України з іншими правовими системами для оцінки її ефективності;

	- інтерпретувати норми конституційного, адміністративного, публічного права з позиції сучасних правових реалій.
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (що буде вивчатися, перелік тем):

Метою вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми розвитку правової системи України» є формування у студентів як майбутніх висококваліфікованих спеціалістів необхідного базису знань про різноманітні аспекти формування, розвитку і функціонування правової системи України.

Тема 1. Предмет і структура спецкурсу

Предмет спецкурсу. Структура спецкурсу. Методологія спецкурсу. Загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування державно-правових явищ в Україні. Зв'язок спецкурсу з теорією держави і права, конституційним правом України та іншими юридичними навчальними дисциплінами. Значення спецкурсу для підготовки фахівця-юриста. Джерела спецкурсу.

Тема 2. Поняття та структура правової системи

Різні підходи до розуміння поняття правова система. Ознаки правової системи. Національно-правова система. Структура правової системи: плюралізм підходів. Функції правової системи. Критерії класифікації сучасних правових систем.

Тема 3. Особливості правової системи України

Позиції вчених щодо визначення місця правової системи України серед типів правових систем. Поняття «постсоціалістичної правової системи». Загальні ознаки правової системи України. Елементи правової системи України. Інституційний та нормативний компоненти правової системи України. Ознаки правосвідомості українського суспільства. Наближення правової системи України до права Європейського Союзу: проблеми і перспективи.

Тема 4. Поняття та суб'єкти публічної влади в Україні

Поняття державної влади. Суверенітет Української держави. Поняття та засади здійснення публічної влади. Суб'єкти публічної влади. Умови легальності державної влади в Україні. Механізми легітимації публічної влади. Засоби лімітації державної влади в Україні. Ефективність державної влади в Україні: фактори забезпечення. Реформа правової системи. Ознаки правової реформи. Співвідношення правової політики і правової реформи. Суб'єкт і об'єкт правової реформи. Напрями правової реформи в Україні. Конституційна реформа. Судово-правова реформа. Адміністративна реформа в Україні. Стан правової реформи в Україні. Основні проблеми реформування правової системи в Україні

Тема 5. Удосконалення форми державного правління в Україні

Поняття та критерії форми державного правління. Традиції України у питанні форми державного правління. Особливості сучасної форми державного правління в Україні. Конституційна реформа як засіб удосконалення організації влади в Україні.

Тема 6. Особливості територіального устрою в Україні. Проблеми адміністративної адміністративно-територіальної реформи

Поняття та критерії державного устрою. Унітарний устрій України: минуле і сучасність. Особливості державного (територіального) устрою в Україні. Автономна Республіка Крим. Модель місцевого самоврядування в Україні. Проблема «управлінської вертикалі» в Україні. Адміністративно-територіальна реформа. Децентралізація публічної влади в Україні.

Тема 7. Особливості державного режиму в Україні

Поняття державного режиму. Критерії ідентифікації державних режимів. Демократичні

та антидемократичні режими у сучасному світі. Сучасні теорії демократії. Державний режим в Україні: специфічні риси. Проблеми відновлення демократії у сучасній Україні, їх організаційно-правове забезпечення.

Тема 8. Проблеми вдосконалення політичної системи. Механізм Української держави.

Поняття, структура, методологічні основи аналізу політичної системи суспільства. Критерії відбору елементів політичної системи. Держава як суб'єкт політичної системи. Місце і роль держави в політичній системі, її взаємодія з інститутами політичної системи (політичними партіями). Держава і політичні партії: моделі взаємовідносин. Функції та основні тенденції розвитку політичної системи українського суспільства. Поняття політичної реформи, питання її впровадження в Україні.

Тема 9. Нормативні основи правової системи України

Роль правових норм у правопорядку. Ознаки норми права: нове розуміння. Множинність суб'єктів нормотворення. Формальна визначеність. Модель правової норми. Види правових норм. Поняття принципів права. Види принципів права: загальні, галузеві та міжгалузеві. Механізм дії принципів права. Судова практика. Позиції Конституційного Суду України. Поняття судової практики. Особливості судового рішення. Поняття судового прецеденту. Судова практика Європейського суду з прав людини як джерело права в Україні. Поняття правової позиції Конституційного Суду України. Права людини як діюче право.

Тема 10. Систематизація права в Україні

Систематизація нормативних актів: поняття, принципи, види. Інкорпорація, консолідація, кодифікація. Систематизація українського законодавства і основні етапи кодифікаційної роботи. Юридична техніка та її значення для правотворчості і систематизації нормативних актів. Засоби, правила і прийоми як елементи юридичної техніки. Мова і стиль закону. Систематизація та уніфікація українського законодавства. Комп'ютеризація законотворчості.

Мова права

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Курс (рік) навчання	4
Семестр	Осінній/Весняний
Обсяг дисципліни у кредитах	4 кредити ЄКТС
Мова викладання	українська
Передумови для вивчення дисципліни	Теорія держави і права, Ділова українська мова
Кафедра, яка забезпечує викладання дисципліни	Кафедра теорії та історії держави і права
Інформаційне забезпечення	Екран, мультимедійний проектор. Засоби онлайн навчання: Система електронного навчання Moodle, https://moodle.uzhnu.edu.ua/ , електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ».
Форма проведення занять	Лекції, практичні заняття
Ключові результати навчання (знання, уміння та інші компетентності):	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - юридичну термінологію; - основні поняття та категорії правової науки; - формувати навички оптимальної мовної поведінки у юридичній сфері; - основи нормопроектної діяльності; - поняття та різновиди правових документів; <p>Уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сприймати, відтворювати, аналізувати фахові тексти; - доречно застосувати комунікативно виправдані мовні засоби; - складати типові правові документи; - знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних джерел; - чітко обґрунтовувати власну позицію; - правильно застосовувати вимоги щодо форми, змісту, структури та особливостей формування правових документів у практичній діяльності; - уникати типових помилок при складанні правових документів.
Форма семестрового контролю	Залік

Короткий зміст дисципліни (перелік тем):

Мета навчальної дисципліни «Мова права» полягає у формуванні у здобувачів освіти фахової мовної компетентності, необхідної для ефективного використання юридичної мови в усній і письмовій формі, а також у засвоєнні норм і особливостей юридичного стилю мовлення з метою забезпечення точності, логічності та правової визначеності у професійній діяльності.

Тема 1. Поняття та особливості мови права.

Мова права: загальна характеристика. Правнича термінологія та її місце і значення у мові права. Основні елементи правової мови.

Тема 2. Документ: поняття, ознаки, види.

Поняття документу. Ознаки документи. Класифікація документів за видами.

Тема 3. Структура юридичного документу та вимоги до його складання.

Загальні вимоги до оформлення юридичних документів. Реквізити юридичних документів. Структура юридичних документів.

Тема 4. Особливості мови та оформлення правотворчих актів.

Значення мови та мовної компетенції правника в процесі проектування та оформлення правотворчих актів. Стилiстичні особливості правотворчих актів. Лексичні особливості правотворчих актів. Синтаксичні особливості правотворчих актів. Структурні особливості правотворчих актів. Оформлення правотворчих актів.

Тема 5. Особливості мови та оформлення правореалізаційних актів.

Значення мови та мовної компетенції правника в процесі проектування та оформлення правореалізаційних актів. Стилiстичні особливості правореалізаційних актів. Лексичні особливості правореалізаційних актів. Синтаксичні особливості правореалізаційних актів. Структурні особливості правореалізаційних актів. Оформлення правореалізаційних актів.

Тема 6. Особливості мови та оформлення правозастосовних актів.

Значення мови та мовної компетенції правника в процесі проектування та оформлення правозастосовних актів. Стилiстичні особливості правозастосовних актів. Лексичні особливості правозастосовних актів. Синтаксичні особливості правозастосовних актів. Структурні особливості правозастосовних актів. Оформлення правозастосовних актів.

Тема 7. Вимоги до оформлення наукового тексту правового характеру.

Науковий стиль. Особливості оформлення результатів наукової діяльності у правознавстві (тези конференції, наукова стаття, дисертація) Правила бібліографічного опису джерел, особливості оформлення посилань.